

Hainakuu
27. päiv
2023

Nummör
15 (543)

Leht mass 0,80 €

UMƏ LEHT

VANA - VÖROMA A RAHVA UMAN KEELN LEHT

Keeletiidlane Lindströmi Liina: vöro keele sais võinu olla parõmb

Kae lk 2

Matk sirgõt juunt pite läbi Urvastõ kihlkunna

Kae lk 3

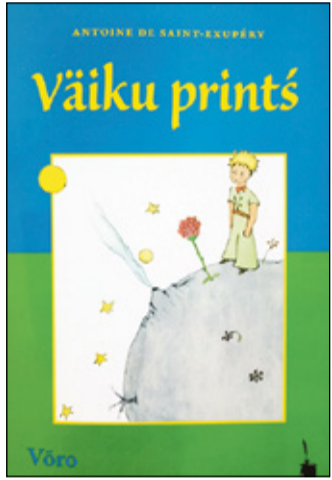
Umaolinõ ullusõtukk Kanepi kolhoosi kontorin

Kae lk 4

«Väiku prints» vöro keelen. Antoine de Saint-Exupéry ilmakuulsa lugu väikust printsist tull' seo suvi trüküst vällä vöro keelen.
«Väiku prindsi» om vöro kiilde pandnu Jüvä Sullõv ja vällä andnu Saksamaa kirästüs Tintenfaß. Tuu om väiku kirästüs, miä om «Väiku prindsi» raamatut trüknu jo 194 välläandõn väega pallodõn maailma keelen.
Raamat om pehmide kaasiga ja autori piltega. Osta saa taad Vöro instituudist ja e-poodist umapuut.ee. Saa ka telli kirästüse kodolehe päält editiointintenfass.de.
Meile lähembist väikeisist keelist oll' «Väiku prindsi» raamat jo inne vällä tulnu latgali ja seto keelen. No saa taad sis lukõ vöro keelen kah.

UL

Kangsti kodokandipäivi aigu sai Vana-Roosa surnuaid vahtsõ värte

SAARÕ HIPPI

22. ja 23. hainakuu pääväl peeti Kangstin kodo-kandipäivi. Egä viie aasta takast saava Sännä ja Varstu vaihõlõ jäävide külli inemise kokko jakapipääväl, et pitä meelen uma kandi aoluku, inemiisi ja kaia, midä põnovat tandu-ni laulurühmil selges om opit. Jakapipääväl tuuperäst, et Vana-Roosa kerigupühä om joba piä 17. saandist olnu jakapipäiv, ku tulti kerigu manu kokku laatu pidämä.

Puulpäävä säädse rahvas hinnäst Naadi vana kõrdsi manu tsõdrikplatsilõ, kon sai mängi, piirakit süvvä ja kullõlda Saarõ Evari ettekannõt Kangsti kandi kotussõnimmist. Egän lava pääl üles astnun kollõkiiivin löödü mõni inemine, kiä Kangsti kandist peri – tuud ka nuuri lauluansamblin Vikat, kes Otsari Silja juhendamisõl üles astsõ. Ödaguhämärusen sai simmanil ansambli Parvepoidis perrä jalga keeruta.

Visseli Mallõ kõnõl lava pääl luku, kuis mõisnik Vana-Roosa jakapipäävä pidustuisi är ollõv tahtnu keeldä, selle et kipõ rüüpüürdmise aig oll' käen. Parhilla säänest murõht es olõ, a pidoplatsi päält oll' vaia läbi sõita suurõl kombainil ja viläkäruga traktoril, nii et peris põllutegemisest putmalda elo viil õks ei käü.

Pühapäävä näüdäti pidolidsõlt Vana-Roosa kalmu-

SAARÕ HIPPI PILDİ

Küläplatsi pääl peetult pidolt sõitsõ läbi kombain.

aia varetit, mis üle hulga ao vahtsõs oll' tettü. Tuud vidi iist Kangsti küläselts ütten Visseli Mallõga ja raha saadi Rõugõ valla üttenhaardvast rahaplaanist. Vinne aigu oll' surnuaia värde peris maaha lahtu, a tuu jaos, et muinsuskaitisõ lubanu vahtsõt ehitä, oll' vaia vanast värtest õigõt pilti.

Visseli Mallõ kõnõl, et pilti vanast värtest oll' peris rassõ löüdä. Kül kuulutõdi niisama ja internetin, kooni lõpus löüti ütts pilt Johansonı Maidu albumist, kon oll' pääl ravvast kaariga Vana-Roosa kalmuaia värde. Tuu pildi perrä tekki kujumeistri Uibopuu Paul vahtsõ värte. Tüüd alostõdi joba minevä sügüse, a talv tull' pääle, nii et peris valmis sai seo suvõl. Kõik huvilidsõ saava nüüt ette võtta retke Vanna-Roosa ja tuu üle kaia.

Vana-Roosa surnuaia vahtsõnõ värde.

Seo sügüse saa 130aastadsõs Vana-Roosa kerik, mink man seol pühapääväl peeti maaha ka keriguplatsi laat. Kuiki müüdi veidükese tõistsugust

kraami ku vanast, oll' tuu kotus maakivist kerigu man ja Mustajõõ luha veeren piaaigu samasugunõ nigu vanast.

Peedomäe suvõseminär «Kiränigu kotussõ ja paiga»

Puulpäävä, 5. põimukuu peetas kiränik Mihkelsoni Ene (1944–2017) inneskidsen maakoton Haanimaal Peedomäel suvõseminäari. Seminär om vällä kasunu kirändusligõ suvõkuulõ safast laulu «Örn ööbik» autori Wulff-Öisi Gustavi majamuusõumin Otõpää lähkül Nüplin. Peedomäele tuldus suvõl kirändusest kõnõlõma joba tõõnõ kõrd.

Suvõseminäri le «Kiränigu kotussõ ja paiga» tulõva kõnõlõja Vörost ja Sännäst kooni Tafna, Tarto ja Muhu saarõni. Katsan ettekandõn tulõ juttu kotussist ja paigust Kõivu Madisõ, Ast Rumori Karli ja Mih-

kelsoni Ene loomingun. Kõnõlõdas sõnnu «kotas» ja «paik» esi tähendüisist, aigu jääs ka luulõtuisi lugõmisõs.

Latsifestival Vörol

29.–30. hainakuu pääväl tulõ Vörol jäl latsifestival, kon pakutas kõkkõ, miä latsilõ miildüs. Päält lõbustuisi, mustkunst, kontsõrtõ ja muu tralli saa Kreutzwaldi muusõumin kaia tiatritükke ja etendüisi vaihõpääil meisterdädä, mängi ja juhendajidõ käest vöro kiilt oppi. Tiatrihuuv om vallahõ puulpäävä kellä 10.30–18 ja pühapääväl kellä 10–14. Lava pääle astva Tiatribussi tegijä ja latsiatiri Mäng, kaia saa ka setokeelist näütemängu.

UL

Vöromaal Urvastõ kihlkunnan Sulbi külän

SULBI KODOKANDIPÄIV

05.08.2023 kell 15.00

▼ KONTSÕRT-ETENDÜS ▼ Pühäjõõ TANNAMARATON ▼
▼ Jalgrattidõ vikusõit ▼ Tüütarõ ▼ Fotokonkurs «SULBI SUURLIIN» ▼
▼ Aoluuviktorin ▼ RINCSITÕIT külli mäüdä ▼ FOTOCRAAF ▼
▼ BATUUV ▼ Simman ansambliga KAPRIIV ▼
▼ OSAVÕTMINÕ MASS 5€ (latõ kooni 16 a massilõda)

Kõrvaldasõ:
Sulbi MRS
Vöru vald
Roosu talu
Teedüs: 51997981

▼ OODAMI SINNO KODO ▼

Hirvlaanõ Milvi «Jõksi raamat» uut välläandmisõs tukõ

MILVI HIRVLAANE

JÕKSI RAAMAT

KARSTE
DÜGURA
NAHA
PÏIGANDI
KÄAGVERE
KÜLÄ
HEISRİ
KELLA
MÕNDISI
HEISRI
KELLA

Aoluulanõ ja Kanepi kandi kultuuri edendäjä Hirvlaanõ Milvi om valmis saanu Jõksi kandi aolu raamadu käsikirä. Raamatust löüd rahva-perimüsliidsi lorilugusit, fotosit ni pilte, arhiivimatõrjalõ ja Tina Augusti vannu käsikiräliidsi urmistõid vahtsõn hammon.

Raamat tuu rahvalõ kätte ja lugõmislavva pääle luu Jõksi kandi tallõst peri kultuuri-tegeläisilt, kiä lõunaesti kiilt ni rahvuslikku heränemist 19. aastagaasal edesi aviti. Nuu kuulsa tegeläse omma näütü-

ses Rothi, Treffneri, Kanni ja Danieli, kink elolugu passis häste kokko ka parhilladsõ «Tarto 2024» Lõunõ-Eesti tähtsäs pidämiseaga.

«Jõksi raamat» köüt kokko Kelläkülä, Heisri, Mõndsi, Naha, Piigandi, Karste ja Kaagvere külä luu. Kirätüüd om plaanitu näüdätä 12. sügüskuu pääväl Kanepi seldsimajan. 300lehekülelise raamadu and vällä MTÜ Kanepi Laulu Selts, mille auliigõ Hirvlaanõ Milvi om.

Huvilidsõ saava välläandmist tukõ Hooandja lehe pääl:

hooandja.ee/projekt/joksi-raamat. Egäle tugõjalõ om ka väiku kingitüs.

Lisas plaanitas raamat kinki egäle Kanepi kihlkunna muusõumilõ, koolilõ ni raamadu-kogolõ.

Innembä om Hirvlaanõ Milvi kokko säädnu raamadu «Kanepi kihelkond 325», «Põlva Ühisgümnaasium ajast aega», «Minu Kanepi», «Erastvere raamat» ni hulga tõisi kodoluuraamatit, miä kõnõlasõ Kanepi kandi ao- ja kodoluust.

UL

Ullusõtük tsirguga

KESK-LAINÕ

Ütel vihmaundsõdsõl hãmäräl pääväl hälgätü mul miilde üts nafalinõ ullusõtük pallodõ aastidõ takast. Tuu võisõ olla peräkõrd aasta 1977 vai 1978, inãmb häste ei mälehtã.

Oll illos pääväpaistõlinõ suvõpäiv. Tuul aol olli ma Kanepi kolhoosih sekretär. Kõigil asatundjil olli uma tüütärõ. Meil oll uma väiku punt, kedã mi kutsimi hindävaihlõl Pikk-Lainõ, Kesk-Lainõ ja Lühi-Lainõ. Teimi pallõ nalla. Vaihtõpäl pidimi hinnãst lahki naarma. Tuul aol olli va sõãndsõside nimmiga ka raadiolainõ.

Ütel pääväl lãtsi Pikã-Lainõ tüütãrrõ. Tã oll agronuum ja nã olliva tarõn mitmõkõisi. Sããl sipõl aknõ pããl väiku tsirgukõnõ. Tã oll vallalidõst aknõst sisse saanu, a es mõista inãmb vällä linnada. Sai tã kipõstõ kãtte ja tuussi tõsõ agronoomi Jaani tüülavva kõgõ ülemiste suhvlie. Mõtli, et Jaan tege tuu kõgõ innemb valla.

Agronuum Pikk-Lainõ helisõs Jaanilõ, et tedã oodõtas kontorin. Mãrgotimi, kuis saasi Jaani lavvasuhvilit valla tegemã panda. Mul vãlgãtõ pããhã hãã mõtõ. Ku Jaan sisse tormã, ütli tãlle,

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

et esimiis uut väega ütte kirja, miã ma minevã nõãdãli timã kãtte anni. Otsku kipõstõ tuu vällä.

Ilmadu suurõs pettümises naas Jaan otsma kõgõ alomadõst suhvlit. Tuhlas ja tuhlas – no olõ ei. Ma olli joba peris nãrvin, a nã, et Pikk-Lainõ ei jõvva inãmb naaru pitã ja tege lavva takan iks pup-pup-pup. Püüdse olla väega tõsinõ ja ütli: «Om, om, ma anni su kãtte.»

Peräkõrd jõudsõ Jaan umõtõgi edimãdse suhvlõ mano ja nigu tã suhvlõ vallalõ tõmmas, nii tsirgukõnõ lindu lãts. Pannimi Pikã-Lainõga suurõ helüga naarma. Jaan oll väega hiitünõ, vandsõ ja üteli: «Ah ti krandsi!» Meil tujo väega hãã.

Lãts vast nãtãl müüdã, ku mul oll asja pããraamadupidãjã Daisi mano. Timã tarõn ollõn nã, ku Jaan lãts suuri sammõga aknõ alt müüdã ja kãindla all oll midãgi hellet. Jupi ao

perãst lãtsi Pikã-Lainõ tarõ ja Jaan oll kah sããl. Aimi veidükese juttu. Kõrraga kuulimi rüükmist. Mu tarõ oll õkva üle kalidori. Joosimi agronuumõ ruumist vällä ja nãimi, et kaadritüütãjã Liidi sais kesk mu ruumi ja lae all lindas tuvikõnõ. Tuu pauk lãts minost müüdã, a tuvikõnõ oll aolehe seest vällä rabõlnu ja dokumente kausta pidi ma essust puhtas tegemã.

Varastaminõ om patt

Taa lugu juhtu latsõpõlvõn, olli sis kuvvõaastanõ. Ellimi maal uman väikun majan. Vast sadakund meetrit kavvõmbal oll naabritalo. Katõ maja vaihlõl kasviva ilosa noorõ kõõ ja sããl oll suur lapik kivi, kon ma mængmãn kãve. Korssi kuusõ- ja pedãjãkuku ütlen ja teie ossõst lauda. Kuusõkuku olli lehmã ja pedãjãkuku lamba. Kül ma sis kãve nãid egã päiv karataman ja ristikhaina-tuttõga süütãmãn.

A ütspãiv oll naabritõtrigu illos verrev kummipall visa-

tu üle aia pia mu mænguplatsi mano. Mul palli es olõ ja ma tahtõ tuud väega hindãle.

Lãtsi palliga kodo ja naksi mængmã. Seeni pilli palli, kooni tã lumpi linnaõ. Olli ütõndã koton ja mul suur murõ, kuis ma tã sããlt kãtte saa. Imã es lupa mul kunagi lumbi mano minnã. Ütef, et lumbin om suur susi, kes mu kinni võtt ja lumpi vinnas. A palli oll vaia pãstã. Või sis suurõ puupulkõga rihã ja naksi hillãkeiste palli perve poolõ tõmbama. Õnnõs saiõ tã kãtte ja suur susi kah vast magari. Vãhãmbãlt es nãe ma kedãgi. Lãtsi sis palliga tõsõlõ

poolõ majja ja naksi saina vasta pilma.

A mu hãã miil sai õkvalt otsa. Imã tull kodo ja naas pahandama. Kússe, kost ma palli sai. Ütli, et pall oll kõivõ man maan. Imã üteli tuupããle, et varastaminõ om patt, ja kãskse mul palli naabri poolõ tagasi viiã. Lãtsi tuud väikeist maad nii aigupite, a lõpus tuli iks vãrehti vasta. Lãtsi sisse ja ütli, et tõi palli aia takast ãr. Naabritãdil oll nii hãã miil, kitse minno ja andsõ viil kompveki kah pããlekauba.

A mul oll nii hããbi. Mõtli, kuis tuu iks saa nii olla, et imã koton pahandas ja naabri tennãs. Ku

ma olli uma lapigu kivi pããl tükk aigu mãrgotanu, sis taipõ, et naabritãdi jo es tiiãki, et ma palli vaihõpããl kodo vei ja mængse ja imã kãskse tagasi tuvva.

Võti karmanist ilosa kirivã paprõga kompveki, midã ma es olõ kuigi ãr tiinnõ, ja mõtli, et ku ma tedã ãr ei süü, kas sis om patt väikumb. Mængse tükk aigu ummi kukkõga ja vahtõ kompveki, a iso oll iks nii suur.

Mõtli sis tõistpite: ku ma inãmb kunagi midãgi ei varasta ja pattu ei tii, sis ma jo võõ kompveki ãr süvvã.

URMI AILI

Parm tsuskas

Nalapidiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembãst kotussõst Rõugõ Rebãse külã miis VARUSTINI ANDRES, tunnõtõ ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Kats jalga, kolm silmã

Tuul aol olli Võrol Suu pããl ütõ söõgipuut ja Suu kõrts. Kõrtsin müüdi pããmidõselt õlut ja muud kangõt kraami, veidi vast pakuti mano sakuskat kah.

Kõrts oll suurõn puumajan, kohe vei väega kõrgõ trepp. Vãhãmbãlt mullõ tundu nii, selle et olli tuukõrd viil väega tsilfukõnõ.

Põhikundõ olli sããl kõrtsin egãsugudsõ viinavele, tõisi hulgan Utra Kusta ja Kõõri Ruudi.

Ku Ruudi ja Kusta õdagu kodo lãtsi, oll kavvõst kuulda, et nã tulõva kõrtsist. Tulli nimã suurõ lauluga. Laulu vidi Ruudi, kiã laulsõ ka miihikoarin.

Ruudi oll latsõn hindãl mürsuga üte silmã pããst vällä lasknu. Pããle edimãst ilmasõta videli tuud kraami egãl puul. Nii oll nãil katõ pããle kolm silmã.

Mõlõmba limbassi tõist jalga kah. Nii üteldigi kõrtsist tulõvit sõpru nãten: «Kats jalga ja kolm silmã tulõva!»

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Mõtõsã vai turgu

Ma kuuli raadiost, et kikkaseene omma timahava kalli. Turu pããl mass kilo kikkasiini pia sada eurot. Hãã küll, ãrke ostõ sõsõ turu pããlt, minke esi mõtsã. Saati seene kãtte peris ilma iist.

A tast nakkasõgi hããdã pããle. Kõgõpããlt piãt seenekotust tiidmã. Või olla küllhã väega illos mõts, a ku sããl olõ-i varrama kikkasiini kasunu, sõsõ massa-i seo aasta kah otsi. Otsi võit, a ei lõvvã. Ku saatki hãã kotussõ pããle, sõsõ tulõ vällä, et kiãki tõõnõ tiid kah taad kotust ja seene omma ãr kofadu.

MUDA MARI

Latsilõ

Vastus saada üte nõãdãli joosul meiliaadrõssi pããle latsinukk@umaleht.ee vai postiga: Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ kirja uma nimi, vannus ja kimmãhe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihlõl loositas vällä võrokeelitsit välläãndit.

Latsinukka tugõva Võro instituut ja Võro selts VKKF.

Minevã kõrrã vastus: HAINARITSIK.

Avvohinna saa JÕÕGERI STEFAN (9) Raistest.

Otsi' taast tabõlist üles Eesti liinanimmi.

Perrãjããnuist tãhist saat kokko viil

kats Vana-Võromaa liinanimme ja üte külãnimie.

Elvã, Haapsalu, Kurõssaarõ, Mustvii, Paidõ, Põlva, Sauõ, Talliin, Tapa, Tartõ, Tãri, Valga, Villãndi, Võro

U	L	A	S	P	A	A	H	V	Õ	R	O
T	I	V	I	L	L	Ä	N	D	I	A	N
A	I	T	P	T	P	O	A	P	A	T	A
L	V	Ü	S	A	T	Õ	L	A	R	Ä	G
L	T	R	Ä	R	I	P	L	I	N	V	L
I	S	I	A	Ä	S	D	A	V	R	L	A
I	U	T	S	A	U	Õ	Õ	U	A	E	V
N	M	Õ	R	A	A	S	S	Õ	R	U	K

Telli Uma Leht!

6 kuud – 8 €, 12 kuud – 14 €, e-ãrvõ püsिमassuleping 1 € kuun.

Telli saa:
tellimine.ee/umaleht,
tel 617 7717.